

TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 12. september 2018 truffet vedtak i

- Sak nr:** 18-042 (arkivnr: 18/563)
- Saken gjelder:** Klage fra A på tidligere kst. tingrettsdommer B ved X tingrett
- Utvalgsmedlemmer:** Bjørn Eirik Hansen (leder)
Heidi Heggdal
Ketil Myhre
Svein J. Magnussen
Turid Ellingsen
- Offentlighet:** Vedtaket er offentlig, jf. offentlighetsloven § 3.
- Vedtak:** Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor tidligere kst. tingrettsdommer B.

Innledning:

Ved brev av 17. april 2018 har A klaget på tidligere kst. tingrettsdommer B ved X tingrett. Klagen er oversendt av advokat C. Klagen gjelder dommeratferd. Klagen er forelagt tidligere kst. tingrettsdommer B, som ved brev av 6. juni 2018 har avgitt uttalelse. Utvalget har videre innhentet uttalelse fra advokat D. Sorenskriver E ved X tingrett er orientert om klagen, og fungerende sorenskriver F har den 19. juni 2018 avgitt uttalelse.

Saksfremstilling:

Saken gjelder krav om heving av kjøp av lastebil med kran, subsidiært krav om erstatning og prisavslag. Klager var en av partene. Klagen gjelder forhold som fant sted under hovedforhandlingens tre første dager, 23.-25. januar 2018. Dom ble avsagt 31. januar 2018.

Klager – A v/styreleder G – har i hovedsak vist til følgende:

Dommeren har opptrådt i strid med kravene til en dommers upartiskhet. Gjentatte ganger daglig de tre første dagene av hovedforhandlingen, presset dommeren dem stadig hardere for å fremtvinge en forliksløsning. Dette selv om dommeren allerede første gangen dette ble tatt opp, ble fortalt at det ikke lenger var mulig å nå et forlik.

Det vises videre til det som anføres i ankeerklæringen som er skrevet av advokat C. I ankeerklæringen er det bl.a. fremhevet følgende:

Dommeren utøvde flere ganger daglig, press på klager for å få klager til å innlede forliksforhandlinger. Dette til tross for at dommeren under hovedforhandlingens første dag hadde blitt informert om at klager hadde lagt ned betydelige ressurser på å nå frem til en forliksløsning, at klager hadde takket ja til rettmegling, at det ikke var utsikter til forlik, og at klager ønsket dom i saken.

På slutten av dag tre holdt dommeren en lang monolog og presset svært hardt for å få igangsatt nye forliksforhandlinger. Etter ca. 3-4 minutter tok deres advokat ordet og påpekte at de ønsket dom i saken og at de var berettiget til å få dette. Dommeren ville imidlertid fortsatt ikke legge temaet fra seg, og fortsatte sin monolog i ytterligere 12 minutter.

Advokaten har ikke gjennom sine snart 30 år som advokat opplevd noe lignende. Dommerens usedvanlige engasjement for å søke å presse frem en forliksløsning var ugreit og ubehagelig på flere plan, særlig for partsrepresentanten som var den direkte adressat for dommerens mange utspill. Advokaten fant det også stadig vanskeligere å se for seg hvordan dommeren skulle kunne avsi dom i saken uten å oppleve seg presset av sine egne forliksutspill til å avsi dom i deres disfavør.

Dommerens opptreden er i strid med pkt. 3 i de dommeretiske prinsippene, og hun har gjennom sin opptreden gjort seg inhabil.

Innklagede – tidligere kst. tingrettsdommer B – har i hovedsak vist til følgende:

Hun mener at det verken er faktisk eller rettslig grunnlag for at hun i saken opptrådte i strid med kravene til en dommers upartiskhet. Hun tok opp spørsmålet om det var aktuelt med forliksforhandlinger tre ganger i løpet av hovedforhandlingen.

Etter at hun hadde satt rett den første dagen, holdt hun en kort, ganske standardisert, innledning med hensyn til sakens tvistetema og fremdriftsplanen. I den forbindelse tok hun også opp, i

generelle vendinger, at det fortsatt var mulig å forlike saken. Så vidt hun husker, opplyste advokat C at dette ikke var aktuelt.

Den andre gangen hun tok opp spørsmålet var på slutten av dag to. På dette tidspunktet var innledningsforedragene og partsforklaringene gjennomført. Det hadde kommet frem opplysninger om at partene tidligere i prosessen nærmest hadde vært enige om en minnelig løsning, men at det ikke hadde endt med forlik på grunn av misforståelser og/eller dårlig kommunikasjon. Den varslede bevisførselen som gjensto var omfattende og ville medføre betydelige kostnader, og det var usikkert om det i løpet av hovedforhandlingen ville bli avklart hva som var årsaken til at kranbilen veltet. På bakgrunn av dette valgte hun å avslutte dagen med å si at det fremstod som usikkert hva som ville bli rettens resultat, at begge parter kunne være tjent med en alternativ løsning, og at det fulgte med en betydelig prosessrisiko for begge parter ved å fortsette hovedforhandlingen. Hun skisserte ingen løsninger og henvendte seg på lik linje til begge parter. Hun oppfordret prosessfullmektigene til å snakke sammen etter de hadde avsluttet for dagen. Hun ga ikke uttrykk for hva hun tenkte om saken utover at resultatet fremsto som usikkert.

Etter befaring og flere vitneavhør, var det fortsatt uavklart hva som hadde skjedd med kranbilen. Hun mente derfor at begge parter hadde en prosessrisiko og at de kunne være tjent med en minnelig løsning. Ettersom konfliktnivået var usedvanlig høyt, var hun usikker på om hun burde ta opp spørsmålet en tredje gang. Hun valgte derfor å rådgi seg med en mer erfaren dommerkollega. Hun fikk råd om å ta dette opp på nytt etter bevisførselen. Hun ønsket ikke å gå for langt, og skrev derfor ned en punktliste med hensyn til hva hun burde si, herunder generelle argumenter for å løse en sak i minnelighet.

Den tredje gangen hun tok opp spørsmålet var på slutten av dag tre. Hun henvendte seg til begge parter, og sa at hun ønsket å si noe generelt med hensyn til fordeler ved å løse saken i minnelighet. Hun registrerte at advokat C og klager begynte å snakke sammen mens hun snakket. Etter kort tid avbrøt advokat C henne og sa at de generelle argumentene var velkjent. Hun responderte med at dette var velkjent for prosessfullmektigene, men at hun ønsket å få frem disse generelle poengene overfor klager og motparten. Hun tok ikke tiden selv, men tviler på at hun snakket i 12 minutter om de 4-5 generelle poengene hun hadde forberedt.

Hun kjenner seg ikke igjen i klagers beskrivelser. Hun henvendte seg til begge prosessfullmektigene, tok opp spørsmålet kun tre ganger og ordla seg bevisst kun i generelle vendinger. Hun bestrider at hennes forsøk på å få til en minnelig løsning var egnet til å skape tvil om hennes upartiskhet, tvert imot ga hun hele tiden klart uttrykk for at det var usikkert hva som ville bli rettens resultat.

Det var først etter den samlede bevisførselen og prosedyrene, og i domsskrivingsprosessen, at det ble klart hva domsresultatet skulle bli.

Det kan være en vanskelig balansegang mellom plikten dommeren har til aktivt å legge til rette for minnelige løsninger, og hensynet til å opptre og fremstå som upartisk. Hennes syn er at spørsmålet om minnelig løsning bør tas opp i saker der utfallet ikke er opplagt, der begge parter har en prosessrisiko og begge kan være tjent med en minnelig løsning på saken.

Etter hennes syn er det sentralt at klager ikke har kommet med noen konkrete anførsler med hensyn til innholdet i det som ble sagt. Hun oppfatter det slik at klager ikke har reagert på hva hun sa, men først og fremst at temaet i det hele tatt ble tatt opp tre ganger. Det er i klagen ikke gjengitt et eneste utsagn fra hennes side som kan tolkes slik at hun utøvde et utilbørlig press overfor en av partene, eller at hun sa noe som kunne være egnet til å svekke tilliten til hennes upartiskhet.

Domstolleder – fungerende sorenskriver F – har i hovedsak uttalt følgende:

Generelt kjenner de dommeren som en flink dommer, med svært gode juridiske kunnskaper, og med høy grad av integritet og etisk standard. Sorenskriver E har opplyst at han ikke har mottatt annet enn svært positive tilbakemeldinger om dommerens opptreden i retten fra domstolens profesjonelle brukere.

Prosessfullmektig – advokat C – har i hovedsak uttalt følgende:

Han slutter seg helt og fullt til klagen og den redegjørelsen for de faktiske omstendigheter som fremkommer i klagen.

Prosessfullmektig – advokat D – har i hovedsak uttalt følgende:

Han stiller seg uforstående til klagen. Det er riktig at dommeren ved et par-tre anledninger i løpet av den fire dager lange hovedforhandlingen tok opp spørsmålet om en mulig forliksløsning av saken. Det fremstår som underlig om dette skulle blitt oppfattet som noe press mot noen av partene. Rettens veiledning var ved samtlige anledninger av generell karakter, og som vanlig rettet mot begge partene. Han oppfattet ikke at dommeren ga uttrykk for sitt syn på saken, eller hvordan utfallet av den ville bli dersom det ikke kom til et forlik.

Han tok ikke tiden da dommeren orienterte om de generelle fordelene ved å finne en minnelig løsning av saken. Han oppfattet det imidlertid ikke som påfallende, verken lengden eller andre forhold ved dommerens orientering.

Etter hans syn var det intet å utsette på dommerens prosessedelse.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Partene er orientert om retten til å forklare seg muntlig for utvalget, men ingen av dem har bedt om å få avgi forklaring, jf. domstoloven § 238 annet ledd. Tilsynsutvalget har ikke funnet grunn til å pålegge noen av partene å forklare seg for utvalget.

Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf. domstoloven § 236 første ledd.

Det er i klagen vist til at dommeren utsatte klager for et utilbørlig forlikspress, og at dommeren ikke opptrådte upartisk.

I forarbeidene til domstoloven kap. 12, er det nærmere beskrevet hva som skal være retningsgivende for Tilsynsutvalgets vurdering av dommeradferd. Det vises bl.a. til Ot.prp. nr. 44 (2000-2001) side 199 hvor følgende er uttalt:

”God dommerskikk har å gjøre med hvordan en dommer utfører sine oppgaver. God dommerskikk er knyttet til en rekke forhold. For det første vil dommerens opptreden i retten være gjenstand for vurdering. I den forbindelse kan spørsmål om møteledelse, opptreden overfor parter, vitner og andre aktører være av betydning. Videre vil spørsmål om brudd på god dommerskikk kunne komme inn i forbindelse med vurdering av hvordan saksbehandlingen utføres, herunder om dommeren opptrer sendrektig, er dårlig forberedt til møter og mangler organisering av forberedelsen til rettsmøter osv.”

Tilsynsutvalget har i sin praksis lagt til grunn at det må være påvist konkrete forhold, f.eks. i form av krenkende utsagn eller annen klanderverdig opptreden fra dommerens side, for at utvalget skal kunne reagere med disiplinærtiltak. Når det gjelder forlikspres, har utvalget lagt til grunn at det må foreligge konkrete utsagn eller annen adferd som viser at dommeren har søkt å presse/overtale partene til å forlike saken.

Tilsynsutvalget har tidligere fremhevet viktigheten av at dommerne har respekt for at parter har behov for, og ønsker, at saken avgjøres ved dom. Det er videre et sentralt element i dommeretikken – og i prosesslovgivningen – at dommere skal opptre upartisk og ikke innta forhåndsstandpunkt før bevisene er vurdert og avgjørelsen avsagt. Dette fremgår blant annet av Etske prinsipper for dommeradferd punkt 3, hvor det fremheves at en dommer ikke bare skal være upartisk, men heller ikke opptre slik at det kan stilles spørsmål ved dommerens nøytralitet. Videre vises det til punkt 3 fjerde avsnitt, hvor det fremgår at partene ikke skal utsettes for press til å inngå forlik.

Gjennom sin opptreden i saken har dommeren gått langt i å forsøke å få partene til å innlede forliksforhandlinger. Det vises til at dommeren tok opp spørsmålet tre ganger i løpet av hovedforhandlingen som gikk over fire dager. Dommerens gjentatte initiativ for å få partene til å innlede forliksforhandlinger, fremstår, etter Tilsynsutvalgets oppfatning, i denne saken som lite skjønnsomt sett hen til klagers klare tilkjennevisning av at det ikke var ønskelig med forliksforhandlinger. Selv om det ikke er tilsiktet, kan gjentatte initiativ til forliksforhandlinger i seg selv oppleves som et forlikspres. Utvalget finner likevel ikke at dommerens opptreden innebærer at grensen for god dommerskikk er overskredet.

Tilsynsutvalget har merket seg at det er noe uenighet om hvor lenge dommerens tredje initiativ varte, men finner ikke dette avgjørende for vurderingen av saken. Utvalget viser til at det verken i klagen, i dommerens redegjørelse eller i redegjørelsen fra de to prosessfullmektigene, er vist til konkrete uttalelser eller annen atferd som underbygger at klager ble forsøkt presset eller overtalt til å inngå forlik, eller at det kan stilles spørsmål ved dommerens nøytralitet. De mottatte redegjørelser tilsier at dommerens forliksinitiativ var rettet mot begge parter, at dommeren ga uttrykk for at hun vurderte saken som usikker, og at hun på generelt grunnlag redegjorde for prosessrisikoen. Dette er uttalelser som ligger innenfor dommerens handlingsrom under hovedforhandlingen. Begge parter var for øvrig også representert med prosessfullmektig.

Etter dette finner utvalget ikke grunnlag for å reagere med disiplinærtiltak overfor tidligere kst. tingrettsdommer B.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor tidligere kst. tingrettsdommer B.